

Bach a Händel – ako živí

V druhej časti nášho nepravidelného seriálu vám predstavíme záznam koncertu, ktorý usporiadala Bachova spoločnosť na Slovensku minulý rok v Trnave. Ide o ďalšiu nahrávku „zo šuplíka“, určenú pre archívne potreby účinkujúcich. Na tomto CD vystupuje slovenský súbor pre starú hudbu Solamente naturali, spevácky zbor Musica vocalis, maďarská sopranistka Noémi Kiss, švédka flautistka Cecilia Flodén a americký lutnista a dirigent Stephen Stubbs.

Iľja Michalič
Foto autor

Na minulom CD pochádzal repertoár hlavne z obdobia klasicizmu, na dnešnom sa nachádza výlučne baroková hudba. Pre uverejnenie tohto záznamu sme sa rozhodli z rovnakých pohnútok ako pri predchádzajúcom disku, teda pre výnimočné výkony hudobníkov. Nahrávka vznikla vo veľkom trnavskom Františkánskom kostole; z toho vyplýva aj jej „štavnatosť“ a dlhý dozvuk, ktorý je typický pre tieto priestory. To, čo počujete na CD, je iba prirodzený dozvuk. Niekedy je halu priveľa, súvisí to však hlavne s nesením a odrazmi zvuku v akustike kostola. Aj pri tomto zázname sa použili 2 mikrofóny, na mixážnom pulte boli vypnuté všetky korekcie a nahrávalo sa priamo na 2 stopy pásu. Na rozdiel od minulej nahrávky sa použil „stolový“, a nie prenosný DAT-rekordér; nevykonali sa pritom nijaké umelé zásahy (rôzne haly, korekcie a pod.).

Zaujímavosťou nahrávky je, že orchester aj flautistka hrajú na dobových nástrojoch, prípadne ich kópiách. Pred vyše 20 rokmi vzniklo vo svete tzv. hnutie starej hudby, ktoré sa pri spôsobe interpretácie a výbere hudobných nástrojov riadi dobovými zvyklosťami, čiže hudobníci sa snažia interpretovať skladby tak, ako sa hrávali v čase ich vzniku. Z toho vyplýva aj niekoľko odlišností. Napríklad sláčikové nástroje namiesto kovových strún používajú črevové, sláčik je z konského vlása a nástroj má mierne odlišnú konštrukciu. Konštrukčne sa od moderných nástrojov odlišujú aj ďalšie nástroje, napr. lesný roh je bez klapiek, zmena výšky tónu sa dosahuje výlučne technikou hry a nie zmenou dĺžky trubice, ako je to pri modernom nástroji. Iná je tiež technika spevu. Pri hre na starých nástrojoch i pri speve je výrazný rozdiel v tom, že vibráto sa používa iba v odôvodnených prípadoch. Pri dnešnom spôsobe hry sa vibruje prakticky neustále.

Na prvý pohľad budú sólové party na tejto nahrávke znieť slabo, ale zodpovedá to dobovému štýlu interpretácie. Dnes je poslucháč zvyknutý počúvať Bachovu 2. suitu, ako keby flauta bola sólový nástroj. Flauta je však v tejto suite považovaná za súčasť orchestra aj napriek tomu, že je nositeľkou melódie. Spočiatku som ani ja nebol veľmi

Dirigent a lutnista Stephen Stubbs

stotožnený s pomerom intenzity zvuku flauty a sopránu k orchestru, ale koncertný majster súboru a dirigent ma ubezpečili, že pomery sú dobré a práve dominovanie flauty nad orchestrom by nebolo prospešné. Želám vám, aby ste sa s dobovým zvukom stotožnili, podobne ako som sa s ním stotožnil už pred mnohými rokmi ja. Dnes už počúvam starú hudbu výlučne „dobovo poučenú“ a na dobových nástrojoch, a je to nádherné.

Solamente naturali – iba prirodzenosť

Tieto dve slová z traktátu Vicentina zo 16. storočia mi najviac zarezonovali, keď som premýšľal, ako by sa mal nazývať súbor, v ktorom spája muzikantov nadšenie, voľnosť, no hlavne otvorenosť prijať nový, netradičný pohľad na interpretáciu hudby 17. a 18. storočia. Nový pohľad preto, lebo už nikdy sa presne nedozvieme, ako interpreti tohto obdobia hrali. Môžeme však používať také isté husle potiahnuté črevovými strunami, môžeme hrať kópiami sláčikov z tých čias a urobiť si kópie starého hoboja, flauty, čembala či lutny, môžeme si prečítať

množstvo teoretických spisov, návodov a pokynov k hre, ktoré nám hudobníci zanechali, a vytvoriť si tak nový názor na „starú hudbu“ a uchovať si pritom prirodzenosť. Preto názov Solamente naturali.

V uvedenom dvojstročí sa napísalo v rôznych štýloch, žánroch, formách a obsadeniach také množstvo skladieb, že dnes nemáme šancu ani ich len prehrať, nieto ešte koncertne predviesť. Preto repertoár súboru zahŕňa obsadenie od 2 do 25 hráčov na rôznych nástrojoch podľa idey a programu koncertu: duetá, triá, kvarteta, koncerty, symfónie až po veľké vokálne-inštrumentálne diela. Dôležitou súčasťou súboru je spolupráca so zahraničnými umelcami a zbormi, ktorá prináša nové pohľady na interpretáciu hudby, no predovšetkým vedomie, že krása je tak v originalite, ako aj v prispôbovaní sa inému názoru.

**Miloš Valent, koncertný majster
súboru Solamente naturali**

Stephen Stubbs

Narodil sa v roku 1951 v americkom Seattli, kde sa už od detstva zapájal do profesionálneho hudobného diania. Paralelný záujem o novú a predovšetkým predromantickú hudbu ho priviedol k získaniu univerzitného absolútoria v oblasti kompozície. Neskôr študoval v Holandsku a vo Veľkej Británii hru na lutne a čembale. Je univerzitným profesorom interpretačnej praxe na Vysokej škole múzických umení v Brémach, zkladateľom a umeleckým vedúcim súborov Tragicomedia a Teatro Lirico. S týmito súbormi vydal viac ako 25 CD nahrávok (Teldec / Warner Music, Vanguard Classics a ďalší), z ktorých viaceré sa stali normotvornými vo svojej oblasti. Mnohé získali najprestížnejšie medzinárodné ocenenia. Početná odborná, ale i laická verejnosť považuje Stephena Stubbsa za najvýznamnejšieho lutnistu súčasnosti.

pokračovanie na strane 69

Koncertný majster súboru Solamente naturali Miloš Valent (vľavo) a dirigent Stephen Stubbs

Noémi Kiss

Narodila sa v roku 1972 v Maďarsku. Vyštudovala Hudobnú akadémiu Ferenza Liszta v Budapešti, na ktorej získala paralelný diplom v odbore spev a hlasový pedagóg. V roku 1994 získala jediné zo stredoeurópskeho regiónu štipendium na Guildhall School of Music and Drama v Londýne, kde študovala u takých osobností, ako sú Emma Kirkby, Nancy Argenta, Phillip Pickett a Nigel North. Noémi Kiss vďaka technickým prednostiam a skúsenostiam v oblasti autentického interpretácie starej hudby považujú za vedúcu speváčku osobnosť Maďarska v tomto žánri, k čomu prispelo aj niekoľko ďalších pobytov vo Veľkej Británii. Úspešne spolupracovala s Howardom Williamsom, Stephenom Stubbsom, Johnom Tollom a podnikla európske turné s britským súborom Romanesca (Andrew Manze). Poslucháči ju mohli počuť na festivale Musica Antiqua v Španielsku, pravidelne sa objavuje na Dňoch starej hudby v Bratislave, v Holandsku niekoľkokrát účinkovala v známej koncertnej sieni Amsterdam Concertgebouw. S rôznymi európskymi barokovými súborami nahrala niekoľko CD platní.

Cecilia Flodén

Popredná švédka flautistka, ktorá sa špecializuje na starú hudbu, sa po troj-

ročnom štúdiu v Amsterdame u profesora Martena Roota a kurzoch u Bartholda Kuijkena a Wilberta Haselzeta usadila v Malmö. Popri pedagogickej činnosti pôsobí aj ako komorná hráčka a sólistka. Je tiež členkou Malmö Barock ansámblu, s ktorým vystúpila v uplynulej sezóne v abonentnej sérii komorných koncertov pod záštitou Malmö SymfoniOrkester. Je členkou jedného z najpoprednejších škandinávskych orchestrov Concerto Copenhagen.

Musica vocalis

Komorný spevácky zbor Musica vocalis sa od počiatku svojho vzniku (1995) zaoberá predovšetkým interpretáciou tzv. starej hudby, so snahou o jej maximálnu autentickosť. S úspechom však realizoval i projekty čerpajúce z repertoáru romantickej hudby.

V roku 1998 súbor nahral diela A. Vivaldiho (Gloria, Magnificat) a F. Liszta (Via crucis). Musica vocalis aktívne spolupracuje s poprednými orchestraми (Musica aeterna, Solamente naturali, Slovenská filharmónia, Symfonický orchester slovenského rozhlasu), vokálnymi sólistami (K. Zajíčková, P. Mikuláš, J. Pastorková, P. Noskaiová) a dirigentmi (Stephen Stubbs, Sebastien Roulland a ďalší). Stálym dirigentom a umeleckým vedúcim súboru je Branislav Kostka.

Bachova spoločnosť na Slovensku vznikla v roku 1999. Jej cieľom je prostredníctvom koncertných a liturgických hudobných produkcií, konferencií a seminárov

priblížiť slovenskej verejnosti dielo Johanna Sebastiana Bacha, ale aj iných významných skladateľov duchovnej hudby. Aktívne tiež podporuje ochranu slovenských historických organov a stavbu nových, umelecky cenných organov na Slovensku.

Spoločnosť patrila medzi hlavných organizátorov Bachovho roka na Slovensku, pričom organizačne pripravila najvýznamnejšie podujatia tohto festivalu (vokálno-inštrumentálne diela J. S. Bacha v štýlovej interpretácii pod vedením Stephena Stubbsa a medzinárodnú konferenciu tematicky viazanú na ochranu historických organov).

Bachova spoločnosť na Slovensku je hlavným organizátorom medzinárodného organového festivalu Trnavské organové dni. Spolupracuje s orchestrom Solamente naturali, Európskou úniou, veľvyslanectvami, kultúrnymi inštitútmi a cirkevno-hudobnými asociáciami viacerých európskych a zámořských štátov.

Bachova spoločnosť na Slovensku
Hospodárska 13
917 01 Trnava
Tel. 0905 269 971
e-mail: surin@slovanet.sk